

Emil MOISE

Aplicarea Deciziei Curții Constituționale nr. 669/2014: avatarurile înscrierii la ora de *Religie*

Studiul investighează influența unor actori sociali asupra procesului de inițiere, adoptare și aplicare a Deciziei Curții Constituționale Române nr. 669/2014 (în continuare, și CCR sau *Curtea*) care privește metodologia de asigurare a participării la educația religioasă în sistemul românesc de învățământ. De-a lungul anilor, mai multe organizații neguvernamentale au atras public atenția asupra faptului că metodologia anterioară participa la fenomenul îndocrinării religioase din învățământul românesc, contrar cerințelor principiilor de drept, între altele, prin încălcarea prevederilor art. 9 și art. 14 ale Convenției europene a drepturilor și libertăților fundamentale (mai departe, *Convenția*), ale art. 2 din Protocolul adițional, ale art. 1 din Protocolul nr. 12 la *Convenție*, ale art. 1, art. 16 și art. 29 din Constituția României, ale legislației naționale privind educația și libertatea de conștiință și acordarea la principiile de la Toledo¹. În acest sens, Decizia nr. 669/2014 este un moment al unui efort îndelungat de împotrivire la fenomenul îndocrinării religioase.

Un rol central în evoluția evenimentelor l-a avut Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință (în continuare, și *Asociația*), autoarea excepției de neconstituțională care a determinat Curtea Constituțională a României să adopte Decizia nr. 669/2014. Organizațiile dedicate respectării interesului copiilor au întâmpinat opoziția unor actori redutabili: Biserica Ortodoxă Română, organizații fundamentalist religioase, unii demnitari și funcționari din cadrul Ministerului Educației – de la ministrul Educației și Cercetării și înalți funcționari publici din subordine, până la inspectori școlari generali, inspectori școlari, directori, diriginți, profesori, învățători care au acționat sistematic pentru împiedicarea exercitării celor două drepturi menționate.

I. Mobilizarea BOR în urma pronunțării Deciziei nr. 669/2014

Decizia Curții Constituționale a României nr. 669/2014 a schimbat reglementarea privitoare la participarea elevilor la orele de *Religie*. Recunoscând violarea drepturilor elevilor și ale părinților acestora la libertatea de gândire, de conștiință și de religie, *Curtea* a admis excepția cu care a fost sesizată și a statuat că înscrierea din oficiu a elevilor la orele confesionale de *Religie* este neconstituțională². Curtea Constituțională a dispus că înscrierea

---

¹ A se vedea Toledo Guiding Principles on Teaching about Religions and Beliefs in Public Schools, 27 November 2007 (<http://www.osce.org/odihr/29154?download=true>) accesat la 10 noiembrie 2016.

² Cele două prevederi care au fost declarate neconstituționale au fost art. 9 alin. (2) din Legea nr. 84/1995 a educației, în vigoare la data delictului care a generat plângerea adresată instanței de judecată și art. 18 alin. (2) din Legea nr. 1/2011, în vigoare la data formulării plângerii. Cele două prevederi sunt similare în ce privește obiectul excepției, de aceea o vom reproduce pe ultima, în ordine cronologică [pentru rigoare, vom reproduce și alin. (1)]. Art. 18 alin. (1): „Planurile-cadru ale învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ religia ca disciplină școlară, parte a trunchiului

la această disciplină trebuie să urmeze formula *opt in* și nu *opt out* – cum fusese reglementat prin cele două legi ale educației.

Aceeași modalitate nelegală de înscriere a elevilor pentru frecventarea orelor la disciplina *Religie* fusese adoptată prin înțelegerile dintre Ministerul Educației și Secretariatul de Stat pentru Culte, anterior celor două legi ale educației, începând din anul 1990³. Reglementările inițiale cu privire la introducerea disciplinei *Religie* în școli, adoptate în perioada 1990-1995, menționau această disciplină ca materie non-confesională (numită educație moral-religioasă), ce „accentuează asupra elementelor de etică și istorie culturală”, iar „elaborarea programelor de învățământ și predarea se vor face în spirit irenic, ținând seama de principiile vieții comune într-un stat modern⁴”. Prevederile menționate nu au fost niciodată respectate.

În *Apelul* folosit la strângerea de semnături, ca inițiativă cetățenească pentru reglementarea „introducerii învățământului religios-moral în Școală, la nivel preșcolar, primar, gimnazial și liceal⁵” (a se vedea Anexa), se menționează că „deservenții cultelor admise în România, în mod gratuit, doresc să predea aceste lecții copiilor care aparțin acestor culte⁶”.

Este interesant de observat că în corespondența internă și în adresările către proprii membri, Biserica Ortodoxă Română se referă la educație religioasă confesională, pe când în corespondența cu autoritățile statului face referire la o educație religioasă irenică, non-confesională.

Deși Deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii de la publicarea în Monitorul Oficial, punerea în aplicare a Deciziei nr. 669/2014 și a reglementărilor care au transpus prevederile acesteia în acte normative a întâmpinat și întâmpină dificultăți. Cauza principală constă, așa cum a reieșit din cercetare, în presiunea exercitată de BOR, de organizațiile pe care aceasta le mobilizează și conivența funcționarilor publici din instituțiile și autoritățile publice cu competențe în domeniul educației naționale.

---

comun. Elevilor aparținând cultelor recunoscute de stat, indiferent de numărul lor, li se asigură dreptul constituțional de a participa la ora de *Religie*, conform confesiunii proprii; (2) La solicitarea scrisă a elevului major, respectiv a părinților sau a tutorei legal instituit pentru elevul minor, elevul poate să nu frecventeze orele de religie. În acest caz, situația școlară se încheie fără disciplina *Religie*”.

³ Protocolul dintre Ministerul Educației și Secretariatul de Stat pentru Culte, înregistrat la numerele 150052/11.09.1990, respectiv nr. 7758/11.09.1990; Adresa Ministrului Educației nr. 10398/17.08.1993, ca răspuns la adresa nr. 4612/4.08.1993 a Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române. Pentru o prezentare detaliată a perioadelor de reglementare a participării elevilor la cursurile disciplinei *Religie* a se vedea și *E. Moise*, Relația Stat-Biserică în privința educației religioase în școlile publice din România, în *Journal for Studies of Religions and Ideologies*, nr. 7, Spring 2004; *M. Opreș, D. Opreș*, Challenges of Religious Education in Contemporary Romanian Schools. An Orthodox Perspective, în *Revista Ecumenică Sibiu*. Acest al doilea articol se pronunță în favoarea predării *religiei* confesionale în școli. La data publicării articolului în *Revista Ecumenică*, doamna Opreș Monica era lector la Facultatea de Teologie ortodoxă a Universității Lucian Blaga din Sibiu.

⁴ Citatele sunt preluate din Protocolul încheiat între cele două autorități publice. Pentru amănunte, a se vedea *E. Moise*, op. cit., în special p. 84-85, cu mențiunile de la nota nr. 41.

⁵ Pagina 3 din *Apel*.

⁶ Nu numai că deservenții cultelor nu predau disciplina *Religie* în mod gratuit cum s-au angajat, dar ocupă și alte funcții, incompatibile, în cadrul unităților publice de învățământ: diriginți, directori, inspecți școlari și chiar inspecți școlari-generalii; în cazul preoților, din informațiile pe care le avem, aceștia și-au transferat cărțile de muncă de la unitățile de cult la unitățile publice de învățământ.

A doua zi după adoptarea Deciziei Curții Constituționale nr. 669/2014, Biserica Ortodoxă Română a transmis un comunicat de presă prin care, anunțând că „nu se lasă intimidată și descurajată”, a afirmat că decizia este „discriminatorie și umilitoare pentru ora de religie”⁷. Un pasaj al comunicatului sugera activismul ulterior al BOR: „...asigurăm pe părinții credincioși care doresc o educație creștină a copiilor că vor avea în Biserică un aliat fidel în apărarea și promovarea valorilor eterne ale credinței creștine ortodoxe, proprii poporului român, profund religios, prețuind dorința lor de-a nu reduce educația copiilor la orizonturi limitate și efemere”⁸.

În zilele imediat următoare pronunțării CCR, Cancelaria Sfântului Sinod și Sectorul teologic educațional al Administrației Patriarhale au stabilit înființarea unei organizații care să intervină pentru controlul aplicării Deciziei nr. 669/2014. Au stabilit și numele acestei organizații: Asociația Părinți pentru Ora de Religie (APOR). Prin adresa nr. 139.963 din 21 noiembrie 2014, Cancelaria a cerut obținerea disponibilității denumirii de la Ministerul Justiției – Serviciul comunicare și relații publice. Asociației Părinți pentru Ora de Religie i s-a stabilit un sediu, la Centrul cultural-social Iustin Patriarhul din București, iar Patriarhul Daniel i-a acordat „înalta binecuvântare”. Patriarhia a constituit un grup de inițiativă format din 12 persoane, pe care le-a întrunit, în ziua de marți, 9 decembrie 2014, la Mănăstirea Antim. Cu această ocazie, s-a stabilit structura APOR: un președinte laic, un vicepreședinte cleric, secretar, 2 membri dintre care un profesor de *Religie* pentru relația cu profesorii din țară și un laic pentru relația cu filialele asociației. S-a hotărât, ca strategie de imagine, să se definească un „scop principal”, prezentat drept „susținerea și îmbunătățirea predării disciplinei *Religie* în unitățile de învățământ preuniversitar”, mai ușor de acceptat de opinia publică. S-a hotărât dezvoltarea APOR în toată țara prin înființarea de filiale la nivel județean și la nivelul unităților de învățământ. Acestea urmau să primească binecuvântarea Chiriarhului. Cancelaria Sfântului Sinod și Sectorul teologic educațional al Administrației Patriarhale au elaborat și Statutul APOR.

În ședința sa de lucru din 16-17 decembrie 2014, Sinodul BOR a examinat referatul asupra acțiunilor legate de constituirea APOR și a hotărât adoptarea lui. A acordat noii asociații binecuvântarea, a hotărât să prezinte două rapoarte de activitate anuale și un raport financiar, a aprobat trimiterea de către Cancelaria Sfântului Sinod a unei adrese către toți ierarhii ortodocși români din țară pentru sprijinirea înființării de filiale în toată țara și cooptarea unui număr cât mai reprezentativ de membri și de simpatizanți și a stabilit ca Sectorul teologic-educational al Administrației Patriarhale să ofere consultanță și sprijin APOR. Sinodul BOR a hotărât ca APOR să urmeze obligațiile prevăzute în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române⁹.

Din acel moment, Asociația Părinți pentru Ora de Religie a fost prezentată opiniei publice drept o inițiativă civică independentă a părinților doritori ca fetele și băieții lor să fie înscriși

---

⁷ A se vedea „Patriarhia Romana considera decizia Curții Constituționale privind orele de religie drept discriminatorie și umilitoare”: (<http://www.hotnews.ro/stiri-esential-18546418-patriarhia-romana-considera-decizia-curtii-constitutionale-privind-orele-religie-drept-discriminatorie-umilitoare.htm>) accesat la 11 noiembrie 2016.

⁸ Idem.

⁹ A se vedea adresa Cancelariei Sfântului Sinod nr. 12.471 din 22 decembrie 2014 (Noi reglementări în înscrierea la ora de *Religie*. Decizii, comunicate, luări de poziție, în Noua Revistă de Drepturile Omului vol. 11, 2015, p. 108-109).

la ora de *Religie*. În dezbaterile asupra aplicării Deciziei nr. 669/2014, reprezentanții BOR și ai APOR au fost promovați ca două voci independente.

II. Atitudinea Ministerului Educației și Cercetării după pronunțarea Deciziei nr. 669/2014

Cererea privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor legilor educației a fost admisă de Judecătoria Buzău și trimisă Curții Constituționale în data de 28 mai 2014 și a fost dezbătută în fața instanței de contencios constituțional, în ședință publică, în data de 4 noiembrie 2014. La cererea autorului excepției¹⁰, pentru depunerea concluziilor scrise, pronunțarea a fost amânată pentru data de 11 noiembrie 2014, iar după o primă deliberare judecătorească Curții au amânat pronunțarea pentru data de 12 noiembrie 2014. Notez aceste detalii întrucât ele sunt relevante pentru felul în care s-au implicat grupurile de interese și instituțiile în evoluția evenimentelor.

Deși nu este o practică uzuală, la data pronunțării, *Curtea* a postat pe site-ul propriu un extras din decizie în care se menționa că numai după exprimarea dorinței elevului major, respectiv a părinților elevului minor, de a-și însuși prin studiu preceptele specifice unui anumit cult religios, intervine obligația pozitivă a statului de a asigura cadrul necesar menționat. Și că deci participarea la ora de *Religie* se face numai în baza unei cereri scrise. Postarea extrasului din decizie a fost un gest al *Curții* de a atenționa Ministerul Educației și Cercetării cu privire la obligațiile sale după publicarea deciziei în Monitorul Oficial. Odată ce dispozițiile Deciziei nr. 669/2014 deveneau general obligatorii, ceea ce urma să se întâmple în timpul anului școlar, orele de *Religie* nu mai puteau fi organizate *decât* pentru elevii care au depus o cerere în acest sens.

Deși au avut la dispoziție mai mult de două luni până la data publicării deciziei în Monitorul Oficial¹¹, nici Ministerul Educației și Cercetării, și nici inspectoratele școlare nu au anunțat unitățile publice de învățământ, respectiv părinții, că urmează să depună o cerere dacă doresc frecventarea cursurilor de *Religie*¹². Nici Biserica Ortodoxă Română nu s-a adresat școlilor pentru asigurarea condițiilor pentru ca elevii să se înscrie la ora de *Religie ortodoxă*¹³. În intervalul de timp scurs între pronunțare și data publicării, Ministerul Educației și Cercetării, inspectoratele școlare și unitățile de învățământ au avut suficient timp pentru a pregăti reorganizarea administrativă cerută de modificările impuse prin dispozițiile deciziei Curții Constituționale. O asemenea pregătire a unităților de învățământ și a părinților ar fi

---

¹⁰ Profesorul Emil Moise.

¹¹ Decizia Curții Constituționale nr. 669/2014 (M.Of. nr. 59 din 23.01.2015).

¹² Desigur că persoanele care doreau să urmeze cursurile disciplinei confesionale *Religie*, elevi majori sau părinți ai elevilor minori, puteau depune o cerere în acest sens și înainte de publicarea Deciziei nr. 669/2014 în Monitorul Oficial, mai ales că imediat după adoptare a fost intens mediatizată atât în mass-media scrisă, cât și în cea audio video.

¹³ Am menționat Biserica Ortodoxă Română pentru că, pe de o parte, este Biserica cu cei mai mulți membri în România, dar și pentru că a fost organizația cu cea mai mare influență în determinarea instituțiilor și autorităților publice să încalce prevederile legale. Celelalte culte religioase din România și-au anunțat membrii, în perioada dintre adoptarea Deciziei nr. 669/2014 și data publicării acesteia, că urmează să depună cereri pentru frecventarea cursurilor confesionale de *Religie* în școli.

evitat aglomerarea activității registrarilor, dar și confuzia legislativă care s-a creat – și, în mare parte, indusă intenționat – după publicarea deciziei în Monitorul Oficial.

Din data de 23 ianuarie 2015, când a fost publicată Decizia nr. 669/2014 în Monitorul Oficial, la ora de *Religie* ar fi trebuit să participe doar elevii majori care și-au exprimat dorința explicită în acest sens (printr-o cerere scrisă), sau elevii minori ai căror părinți au depus o cerere în mod similar. Directorii unităților publice de învățământ preuniversitar erau direct responsabili pentru punerea în aplicare și respectarea acestor prevederi legale imperative. Ei erau obligați să respecte dispozițiile hotărârii CCR și să informeze elevii și părinții că de cursurile disciplinei confesionale *Religie*, facultative, pot beneficia doar copiii ai căror părinți depun o solicitare expresă în acest sens și elevii majori în aceleași condiții.

Ministrul Educației și Cercetării ar fi avut două soluții legale: putea lăsa unitățile școlare să respecte, fără vreo intervenție, decizia general obligatorie, ori putea emite un ordin, sau orice alt act oficial, prin care să recomande unităților de învățământ din subordine modalitatea de punere în aplicare a dispozițiilor, de altfel clare și explicite, ale deciziei *Curții*. A doua variantă ar fi fost preferabilă căci se știa deja, din investigațiile unor organizații neguvernamentale, lipsa de informare a cadrelor didactice, inclusiv a directorilor și a inspectorilor școlari, cu privire la dreptul copiilor de a nu frecventa cursurile de *Religie*¹⁴.

În lipsa unor indicații din partea Ministerului Educației și a inspectoratelor școlare, ora de *Religie* a continuat să fie predată tuturor copiilor și elevilor majori înscriși în sistemul public de învățământ preuniversitar, deși faptul constituia un abuz sancționat ca infracțiune prin prevederile Codului penal. Mai mult, la data de 26 ianuarie 2015, în mass-media¹⁵, au fost redate declarațiile ministrului Educației și Cercetării și ale subsecretarului de stat, conform cărora, dispozițiile Deciziei *Curții* Constituționale urmau să fie puse în aplicare începând cu anul școlar următor¹⁶. Este de notat că afirmațiile ministrului Educației și Cercetării, prin care incita la nerespectarea legii, coincideau cu poziția Sinodului Bisericii Ortodoxe Române și a Patriarhului Daniel Ciubota care, în ședința de lucru din zilele de 16 și 17 decembrie 2014 au hotărât să informeze profesorii de Religie și părinții, prin centrele eparhiale, că „până la adoptarea de către Parlamentul României a unei noi forme a *Legii Educației Naționale* statutul consacrat al orei de Religie rămâne nemodificat¹⁷”.

La data de 28 ianuarie 2015, după ce a solicitat administratorilor furnizorului de știri să confirme veridicitatea informațiilor transmise, Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință a adresat ministrului Educației și Cercetării o petiție¹⁸ prin care, explicând că instigarea la nerespectarea legii este sancționată ca infracțiune, i-a solicitat pe cei doi

---

¹⁴ A se vedea, în acest sens, concluziile cercetării publicate în *S. Enache* (coord.), *Promovarea interesului superior al copilului în educația religioasă: Monitorizarea educației religioase în școlile publice din România, Târgu-Mureș, 2007*. A se vedea și *E. Moise*, op. cit.

¹⁵ A se vedea, printre altele materialele de pe (<http://www.hotnews.ro/stiri-esential-19205804-intampla-ora-religie-scoala-care-este-pozitia-ministerului-educatiei-cum-arata-decizia-curtii-constitucionale-spune-profesorul-care-plecat-plangerea.htm>) și (<http://www.mediafax.ro/social/ministrul-educatiei-decizia-cc-privind-ora-de-religie-va-produce-efecte-din-septembrie-2015-13787315>) accesate la 26 noiembrie 2016.

¹⁶ La acea dată Ministru al Educației a fost domnul Sorin Câmpeanu, iar subsecretarul de stat la care fac referire era doamna Liliana Preoteasa, în Guvernul condus de Victor Ponta.

¹⁷ A se vedea (<https://danielvla.wordpress.com/2014/12/17/hotarari-ale-sinodului-bor-privind-sutinerea-orei-de-religie-si-sustinerea-unei-alternative-la-cardul-national-de-sanatate/>) accesat în 26.11.2016.

¹⁸ Petiția cu nr. 4/27.01.2015, înregistrată la Cabinetul Ministrului Educației la nr. 8094F/28.01.2015.

demnitari să precizeze dacă afirmațiile publicate în mass-media sunt reale. În petiție se menționa că în lipsa unei reglementări privind înscrierea elevilor, urma ca în unitățile publice de învățământ să fie suspendată predarea acestei discipline până la punerea în acord cu decizia Curții Constituționale.

În conformitate cu prevederile art. 9 din *Convenție*, ale art. 2 din Protocolul adițional la *Convenției* ale art. 10 și 14 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, cu prevederile Constituției, ale Legii nr. 1/2011 a educației interpretată în lumina dispozițiilor Deciziei nr. 669/2014, devenise imperativă găsirea unei soluții astfel încât, până la modificarea legii educației, să poată fi respectate drepturile copiilor și ale părinților la educație și la libertatea de gândire de conștiință și de religie¹⁹. Or, Ministerul Educației și Cercetării a rămas pasiv, inclusiv prin lipsa răspunsului la petiția adresată lui de *Asociație*.

La puțin timp, Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință a revenit cu o nouă petiție²⁰, prin care a solicitat ministrului Educației și Cercetării să respecte dispozițiile obligatorii ale Deciziei Curții Constituționale și să transmită de urgență tuturor inspectoratelor școlare județene și astfel, tuturor unităților de învățământ preuniversitar, să facă demersurile cerute de Decizia nr. 669/2014. Prin petiții similare, *Asociația* a sesizat toate inspectoratele școlare județene din România solicitându-le să transmită tuturor școlilor obligația legală de informare a părinților și elevilor.

Reglementând libertatea religioasă și regimul general al cultelor recunoscute, Legea nr. 489/2006 a enunțat imperativ că, în activitatea lor, cultele religioase au obligația să respecte Constituția și legile țării și să nu aducă atingere ordinii publice, precum și drepturilor și libertăților fundamentale ale omului²¹. Invocând această prevedere, Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință a solicitat cultelor religioase să transmită de urgență tuturor cadrelor didactice care predau religia în unitățile publice de învățământ și care au fost numite cu acordul cultului pe care îl reprezintă, să respecte prevederile obligatorii ale Deciziei nr. 669/2014 a Curții Constituționale²². *Asociația* a explicat, printre altele, că menținerea și punerea în aplicare a prevederilor legii educației declarate neconstituționale constituie un abuz sancționat ca infracțiune prin prevederile Codului penal. Guvernul, prin hotărâre, poate retrace calitatea de cult recunoscut atunci când, prin activitatea sa, cultul aduce atingeri grave ordinii publice ori drepturilor și libertăților fundamentale ale omului²³.

III. Dezbateră organizată de Comisia pentru Învățământ a Camerei Deputaților

La data de 17 februarie 2015, Comisia pentru Învățământ, Știință, Tineret și Sport a Camerei Deputaților a organizat la Palatul Parlamentului dezbateră „Predarea religiei în

---

¹⁹ În foarte multe dintre cazuri, părinților și elevilor li s-a cerut să depună o cerere de renunțare la ora de *Religie*, ceea ce nu reprezenta o soluție conformă cu noua situație.

²⁰ Petiția nr. 8/03.02.2015 înregistrată la Cabinetul Ministrului Educației la nr 8118F/04.02.2015.

²¹ Art. 5 din Legea nr. 489/2006.

²² Petițiile înregistrate de la nr. de 59 la nr 73/09.02.2015. Începând cu data de 23.01.2015, cadrele didactice care au predat Religia fără cererea explicită a părinților sau a elevilor majori nu puteau fi retribuite din bani publici câtă vreme nu au existat cererile menționate în Decizia Curții Constituționale. *Asociația* a anunțat că va sesiza Curtea de Conturi a României, solicitând verificarea acestui aspect și luarea măsurilor care se impun.

²³ Art. 21 din Legea nr. 489/2006.

școală”, ca parte a procedurii de modificare a Legii educației în vederea punerii acesteia în acord cu dispozițiile Deciziei nr. 669/2014 a Curții Constituționale. Titlatura dezbaterii nu era adecvată conținutului, deoarece discuțiile nu au vizat „predarea religiei”, ci modalitatea de înscriere a elevilor pentru a frecventa cursurile acestei discipline confesionale, facultative. Numele a fost însă un argument pentru a invita la dezbateri reprezentanții tuturor cultelor religioase recunoscute din România.

De la început, reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române au propus ca legea educației să prevadă înscrierea pentru frecventarea cursurilor disciplinei *Religie* o singură dată, pentru toată perioada de școlarizare. Retragerea de la studierea acestei discipline urma să fie acceptată doar în baza unei cereri depuse la începutul anului școlar. Solicitarea BOR sugera intenția sa de a pune presiune asupra conștiințelor elevilor, în sensul de a prezuma un angajament pe termen lung de participare. Or, decizia Curții Constituționale afirma contrariul: o astfel de formă de presiune nu este acceptabilă în cazul *Religiei*²⁴. Organizațiile fundamentalist religioase prezente la dezbateri, dintre care, unele, fuseseră primite deși nu erau trecute pe lista invitaților, au susținut solicitarea Bisericii Ortodoxe Române.

Domnul Bogdan Stanciu²⁵, președintele Asociației PRO VITA, reprezentant al Coaliției pentru Familie și Constituție, al Alianței Familiilor din România, al Asociației Familiilor Catolice, al Asociației Generale a Românilor Uniți (Greco-Catolici), a susținut propunerea formulată de Patriarhia BOR.

Pledând pentru propunerea BOR, președinta Asociației Părinți pentru Ora de Religie²⁶ a adus ca argumente „îmbunătățirea orei de *Religie*” și „rolul și importanța *Religiei* în sistemul de învățământ din România”.

Este de subliniat că propunerea BOR, care urmărea interesul Bisericii Ortodoxe Române în detrimentul interesului superior al copiilor, nu a fost susținută de cultele prezente la dezbateri, acestea solicitând ca înscrierea să se facă pentru fiecare an școlar. Reprezentantul Uniunii Comunităților Creștine Baptiste²⁷ a definit poziția de principiu a cultului său: cel mai bun loc pentru învățământul religios este în familie și apoi în biserică. Însă, date fiind prevederile legale care reglementează predarea acestei materii confesionale în școli, înscrierea la ora de *Religie* ar trebui să se facă anual (pe an școlar).

Reprezentantul Uniunii Bisericilor Creștine după Evanghelie²⁸ și-a exprimat dezacordul față de declarația ministrului, ca înscrierea elevilor la disciplina *Religie* să se facă o dată la patru ani. El a reiterat principiile din petiția depusă de Uniune la Camera Deputaților²⁹: „înscrierea la ora de *Religie* să se facă la sfârșitul anului școlar, pentru anul școlar următor, nu

---

²⁴ Adoptarea propunerii Bisericii Ortodoxe Române ar fi intrat în conflict atât cu prevederi internaționale, constituționale și ale legislației naționale, dar și cu dispozițiile din Decizia Curții Constituționale nr. 669/2014. Modificarea unui act normativ după ce prevederi ale acestuia au fost declarate neconstituționale nu se poate face decât prin punerea în acord a noilor prevederi cu dispozițiile din decizia CCR. Aspectul este reglementat prin prevederile art. 147 din Constituția României.

²⁵ Afirmațiile acestuia sunt consemnate în procesul verbal al ședinței. Nici domnul Bogdan Stanciu, și nici Asociația Pro Vita, nu au figurat printre invitați (lista invitaților poate fi consultată aici: (<http://www.cdep.ro/comisii/invatamant/pdf/2015/pv021719.pdf>) (accesat 20 noiembrie 2016).

²⁶ Doamna Liana Stanciu.

²⁷ Domnul Ruben Ologeanu, coordonator relații publice.

²⁸ Domnul Virgil Achihai, președinte.

²⁹ Petiția nr. 494/19.02.2015.

o dată la 4 ani”; „ora de *Religie* să fie la începutul sau la sfârșitul programului școlar”; „legislația privind ora de *Religie* și normele de aplicare să fie intens mediatizate de Minister și inspectoratele școlare”; „organizarea de evenimente cu caracter religios specific unei anumite confesiuni, la începutul anului școlar, sau cu alte ocazii, să fie strict reglementată de către Ministerul Educației³⁰”.

Organizațiile neguvernamentale invitate la ședință au pledat pentru respectarea prevederilor internaționale, constituționale, ale legislației naționale privind dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie și a dispozițiilor Deciziei nr. 669/2014 a Curții Constituționale³¹.

Reprezentantul Asociației Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință³² a cerut respingerea propunerii Bisericii Ortodoxe Române. A anunțat că *Asociația* a solicitat Prim-ministrului demiterea domnului ministru al Educației și Cercetării și a doamnei subsecretar de stat pentru declarațiile făcute în mass-media care incită la nerespectarea legii și că va depune un denunț penal împotriva celor doi demnitari. A anunțat intenția *Asociației* de a iniția, conform procedurilor legale, ridicarea calității de cult recunoscut pentru cultele religioase care, prin cadrele didactice care continuă să predea *Religia* contrar dispozițiilor obligatorii ale Deciziei nr. 669/2014 a Curții Constituționale, încalcă prevederile Constituției, ale legii cultelor și aduc atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Au fost menționate și consecințele acestui demers: cultele respective nu vor mai putea primi finanțare de la bugetul de stat și nu vor mai putea organiza ore de educație religioasă în școlile publice³³.

Este de notat că demnitarii și înalții funcționari publici invitați la dezbateri au susținut poziția Bisericii Ortodoxe Române, contrară legii, prin argumente care dădeau măsura necunoașterii prevederilor Constituției României și ale legislației naționale³⁴. Domnul Bogdan Stanoevici, secretar de stat în Ministerul Culturii, a intervenit prin comentarii de genul: „poporul român aparține creștinătății, ortodoxiei”; „numai Parlamentul poate schimba legea, dacă este necesar”; „toate cultele religioase trebuie respectate”.

În declarația lui pentru mass media, ministrul Educației și Cercetării a afirmat că înscrierea copiilor pentru ora de *Religie* trebuie să se facă pentru un întreg ciclu școlar de 4 ani, pe un formular tip, urmând ca elevii care doresc să renunțe la studierea acestei discipline să nu o poată face decât la începutul anului școlar³⁵.

³⁰ Interdicția de a organiza evenimente cu caracter religios era (și este) reglementată, însă majoritatea unităților publice de învățământ ignoră prevederile legale imperative. Astfel, conform art. 4 din Regulamentul de Organizare și Funcționare a Unităților din Învățământul Preuniversitar, aprobat prin Ordinul Ministrului Educației nr. 5115/2014, unitățile de învățământ se organizează și funcționează independent de orice ingerințe religioase, în incinta acestora fiind interzise organizarea și desfășurarea activităților de prozelitism religios.

³¹ Președintele Asociației Secular-Umaniste din România, domnul Toma Pătrașcu, a declarat că adoptarea unor dispoziții în conformitate cu cerințele Patriarhiei Române ar veni în contradicție cu Constituția, cu Legea cultelor și a libertății de conștiință nr. 489/2006, cu Legea Drepturilor copilului nr. 272/2004 și, în mod evident, cu Decizia Curții Constituționale nr. 669/2014.

³² Autorul excepției care a stat la baza adoptării Deciziei Curții Constituționale nr. 669 a fost prezent la dezbateri, reprezentând, ca președinte, Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință.

³³ Mai multe informații despre prevederile legale care susțineau această afirmație a Asociației, vezi supra, la notele nr. 20 și 22.

³⁴ Aprecierii autorului, prezent la dezbateri.

³⁵ A se vedea (http://www.b365.ro/campeanu-pentru-participarea-la-ora-de-religie-ar-putea-fi-facuta-o-cerere-pe-ciclu-de-invatare_225030.html), sau (<http://www.agerpres.ro/social/2015/03/05/>)

La dezbateră din Comisia Parlamentară, reprezentanții Ministerului Educației și Cercetării au fost subsecretara de stat Liliana Preoteasa și consilierul pe probleme de religie, Romeo Moșoiu³⁶. Conform legii, în funcția lor de autoritate, ei trebuiau să asigure prevalența interesului superior al copilului³⁷. Aceștia au susținut totuși propunerea Bisericii Ortodoxe Române. Niciunul din cei doi reprezentanți ai ministerului nu are studii juridice. Domnul Moșoiu a urmat Teologia ortodoxă. El ocupa, la acel moment, funcția de vicepreședinte al Asociației Părinți pentru Ora de Religie (APOR), înființată la propunerea și cu binecuvântarea BOR și obligată prin statut să raporteze anual acesteia. Conflictul de interese punea ocuparea simultană a celor două funcții în incompatibilitate.

Susținerea APOR de către subsecretara de stat Liliana Preoteasa devenise notorie prin declarațiile din mass-media, oficiale și neoficiale³⁸. Începând din 2006, demersurile organizațiilor neguvernamentale în susținerea drepturilor elevilor la educație și la libertatea de gândire, de conștiință și de religie s-au lovit nu de puține ori de răspunsurile acesteia, contrare prevederilor legale³⁹. În timpul dezbaterii, luările sale de poziție, care urmau punct cu punct opțiunile BOR, au contestat din nou principiile menite să protejeze drepturile copiilor, dreptul la educație și libertatea de gândire, de conștiință și de religie, pe care ar fi trebuit de fapt să le slujească. Contradicțiile au fost punctate în intervențiile reprezentantului Asociației Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință.

Un element nou în dezbateră din jurul poziției Ministerului Educației l-a adus interpelarea adresată ministrului Sorin Cîmpeanu, de către deputatul Cornel George Comșa⁴⁰, asupra activității consilierului Romeo Moșoiu. Sub titlul, „Suspiciuni de abuz în relația cu elevii în cazul unui consilier al ministrului Educației și Cercetării”, intervenția făcea referiri la „acțiunile nelegitime ale domnului Moșoiu” la Adunarea Generală a Consiliului Național al Elevilor (CNE) din 2-5 februarie 2015. Mai mulți elevi minori depuseseră plângeri privind „implicarea domnului Moșoiu în procesul electoral și de dezbateră al CNE și în constrângerea

---

cimpeanu-sunt-1-809-000-de-cereri-de-inscriere-la-ora-de-religie-la-nivelul-orei-12-00-77-baza-de-raportare-17-41-23) (accesat 27 noiembrie 2016).

³⁶ Nu știm dacă domnul Moșoiu a avut mandat din partea Ministerului Educației pentru a fi prezent la dezbateră, însă poziția Ministerului ar fi trebuit să fie susținută de un funcționar public cu competențe juridice. La fel în ceea ce o privește pe doamna Preoteasa Liliana care, în susținerile sale, a făcut mai multe confuzii de natură juridică, afirmând, printre altele, că disciplina *Religie* este opțională, că decizia Curții Constituționale nu poate fi aplicată retroactiv și deci, anul școlar fiind în curs, aceasta se va aplica începând cu anul școlar următor, ori că susținerile autorului excepției au fost aprobate de *Curte* doar în procent de 20% (afirmație care nu numai că era falsă, dar al cărei conținut era redundant în contextul dezbaterii).

³⁷ Art. 3 al Convenției cu privire la drepturile copilului, ratificată prin Legea nr. 18/1990. Prevederea este transpusă și completată prin prevederile art. 2 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului: principiul interesului superior al copilului va prevala în toate demersurile și deciziile care privesc copii, întreprinse de autoritățile publice și de organismele private autorizate

³⁸ A se vedea primul material de la nota nr. 15. A se vedea și (<http://www.oradereligie.ro/01-octombrie-cerere-depusa-de-apor-la-inspectoratul-scolar-al-municipiului-bucuresti/>) accesat 26 noiembrie 2016.

³⁹ În calitate de director general al Direcției Învățământ Preuniversitar din cadrul Ministerului Educației.

⁴⁰ Adresa nr. 6153A/17.02.2016. La data interpelării, domnul Cornel George Comșa era deputat independent de Alba.

unor membri pentru a nu-și exprima liber opinia pe teme de interes pentru această structură reprezentativă a elevilor”. Interpelarea făcea referire și la îngrijorările semnalate de elevi și reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care au fost prezenți la dezbaterile proiectului de lege de modificarea a art. 96 din Legea educației naționale⁴¹ în ședința Comisiei pentru învățământ, știință, tineret și sport a Camerei Deputaților din 10 februarie 2015. Aceștia reclamau „boicotarea dezbaterii în comisie și, implicit, aprobarea unui raport favorabil al comisiei⁴²”.

După două luni de la interpellare⁴³, ministrul Educației și Cercetării a răspuns doar la două dintre întrebări: dl. Moșoiu a fost delegat din partea ministerului să participe la Adunarea Generală a CNE, iar la ședința din Comisia de învățământ a Camerei Deputaților acesta, ca și doamna Preoteasa Liliana, au fost invitați.

Pe 12 iunie 2015, mai multe organizații neguvernamentale⁴⁴ au solicitat ministrului Educației și Cercetării demiterea domnului Romeo Moșoiu din funcția de consilier, urmare a conflictului de interese generat de dubla sa calitate – persoană cu influență în deciziile Ministerului și vice-președinte al Asociației Părinți pentru Ora de Religie (APOR)⁴⁵. Citez: „Este inacceptabil ca ministrul Educației și Cercetării să păstreze în calitate de consilier o persoană cu o dovedită agendă proprie și care încearcă să impună viziunea unui ONG fundamentalist religios asupra întregului sistem de educație⁴⁶”.

---

⁴¹ Este vorba de proiectul de lege înregistrat la Camera Deputaților la nr. Pl-x nr 574/2014 prin care se propunea modificarea art. 96 din Legea educației naționale nr. 1/2011, astfel încât din Consiliul de administrație al unităților de învățământ liceal să facă parte, cu drepturi depline, și un reprezentant al elevilor, proiect important în sensul respectării drepturilor copiilor și al urmăririi interesului superior al acestora.

⁴² Întrebările adresate prin interpellare priveau: care sunt atribuțiile acestuia în raport cu activitatea CNE?; în ce calitate a participat dl Moșoiu la Adunarea Generală a CNE din 2-5.02.2015; dacă au mai fost semnalate chestiuni similare cu cele descrise pe care dl. Moșoiu le-a întreprins în relația cu elevii din cadrul CNE; dacă a monitorizat cineva activitatea acestuia în relația cu elevii din CNE; ce măsuri a luat Ministrul Educației cu privire la suspiciunea că dl. Moșoiu a intimidat și hărțuit elevi, membri ai CNE; dacă dl. Moșoiu, în calitate de consilier pe probleme de *religie* al Ministrului Educației susține poziția Bisericii Ortodoxe Române cu privire la decizia CCR care privește ora de *religie*. În legătură cu astfel de fapte ale domnului Moșoiu a se vedea și (http://adevarul.ro/educatie/scoala/presedintele-consiliului-national-elevilor-romeo-mosoiu-incercat-foloseasca-structura-elevilor-scopuri-personale-1_55819717cfbe376e3562279a/index.html) sau (<http://www.stiridecluj.ro/social/o-studenta-din-cluj-a-scris-despre-abstinenta-sexuala-pana-la-casatorie-ea-cere-demisia-consilierului-ministrului-educatie>) accesat 25 noiembrie 2016.

⁴³ Prin adresa nr. 8345/24.04.2015.

⁴⁴ Printre acestea se află Asociația Secular-Umanistă din România, Asociația Elevilor din Constanța, Asociația Elevilor din Bacău, Asociația Elevilor din Alba, Academia Tinerilor, Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului, ActiveWatch, Asociația Umanistă Română, Mame pentru Mame, Societatea de Educație Contraceptivă și Sexuală, Centrul FILIA, Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki, Centrul Parteneriat pentru Egalitate, Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice.

⁴⁵ A se vedea (<http://www.apador.org/cerem-demiterea-lui-romeo-nicu-mosoiu-consilier-al-ministrului-educatiei-nationale/>) accesat la 23.11.2016.

⁴⁶ Solicitarea a fost generată de inițiativa APOR și a altor organizații fundamentalist religioase prin care se încerca adoptarea de către Ministerul Educației a unor politici bazate pe o ideologie fundamentalist religioasă în detrimentul evidenței științifice și care încerca să blocheze introducerea

Nici la această sesizare nu a răspuns ministrul Educației și Cercetării. Totuși, constrâns de prevederile a căror încălcarea avea caracter penal, domnul Moșoiu a anunțat că și-a dat demisia din funcția de vicepreședinte al APOR. Conflictul de interese generat de incompatibilitatea celor două funcții deținute de domnul Moșoiu a rămas însă nesancționat, iar consecințele produc încă efecte în detrimentul interesului superior al copiilor din școlile publice.

Împotriva domnului Romeo Moșoiu a fost depusă o plângere la Agenția Națională Pentru Integritate (ANI)⁴⁷, ca urmare a conflictului de interese în care acesta s-a aflat în perioada 2010-2013, în calitate de consilier al ministrului în cadrul Ministerului Educației și Cercetării și consilier personal în autoritatea națională de sport și tineret, pe de o parte, și implicarea sa în afaceri și proiecte externe MEC, pe de altă parte⁴⁸.

Invitat la dezbatere⁴⁹, reprezentantul Asociației Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință, autor al excepției de neconstituționalitate⁵⁰, a respins propunerea BOR, interpretată ca exprimând interesul bisericii în detrimentul interesului superior al copiilor. Argumentele au invocat consecințele dreptului la educație (în sensul art. 2 al Protocolului adițional la Convenția europeană a drepturilor omului), libertății de gândire, de conștiință și de religie (în sensul art. 9 al Convenției), în contextul urmării drepturilor și interesului superior al copilului⁵¹. Poziția *Asociației* a inclus motivații educaționale și rațiuni de ordin administrativ. Reprezentantul *Asociației* a apreciat că propunerea de a face cereri la 4 ani este disproporționată și ca urmare, afectează în substanță hotărârea CCR. Chiar fiind forumul suprem, Parlamentul poate introduce *numai* reguli de organizare a educației religioase compatibile cu

---

educației sexuale în școli. Conflictul de interese era evident și cu referire la problematica înscrierii elevilor pentru a frecventa cursurile disciplinei *Religie*.

⁴⁷ Înregistrată la ANI la nr. 5014/19.03.2015.

⁴⁸ Asociat în cadrul „Zip Travel România S.R.L” și „Zip Travel Internațional”, manager proiect în cadrul proiectului „Construcția instituției ‘lucrătorul de tineret’ pentru integrarea tinerilor în societate” (în cadrul proiectului „lucrătorul de tineret” a fost angajată și Oana Moșoiu, soția domnului Moșoiu), angajat al asociației Euro 26 România în proiectul „Centre start-up pentru tineri”, pe de altă parte. Printre altele, petenții au reclamat și faptul că dl. Moșoiu și-a folosit calitatea de responsabil MECTS în relația cu Consiliul Național al Elevilor pentru a-l folosi ca beneficiar în proiect. Mai mulți reprezentanți ai elevilor din cele 41 de consilii județene ale elevilor au fost cooptați automat în proiect, devenind beneficiari direcți sau indirecti fără a ști acest lucru. Până la data redactării prezentului articol, ANI nu a răspuns plângerii formulate împotriva domnului Moșoiu, deși au trecut aproape doi ani de la data înregistrării acesteia.

⁴⁹ Invitația a fost înregistrată la Comisia de specialitate a Camerei Deputaților la nr. 4C-9/30/12.02.2015 și a fost emisă în baza prevederilor art. 55 alin (2) din Regulamentul Camerei Deputaților.

⁵⁰ Deși dezbateră a avut ca temă punerea prevederilor legii educației în acord cu dispozițiile Deciziei 669 a CCR, invitarea autorului excepției, profesorul Emil Moise, a fost făcută la insistențele susținute ale deputatului Remus Cernea. Acesta a declarat că membrii comisiei parlamentare nu au dorit, inițial, să dea curs acestei invitații firești.

⁵¹ Prin petiții succesive, înregistrate la nr. 80/03.12.2015, prezentând cele 3 tipuri principale de argumente care delegitimau propunerea BOR, *Asociația* s-a adresat Președintelui Senatului României, Președintelui Camerei Deputaților, Președintelui Comisiei pentru învățământ, știință, tineret și sport a Senatului României, Președintelui Comisiei pentru învățământ, știință, tineret și sport a Camerei Deputaților, Primului-ministru al Guvernului și ministrului Educației și Cercetării.

drepturile și libertățile persoanelor și copiilor, deci *rezonabile* și *proporționale* cu scopul propus.

În urma dezbatărilor, Comisia de învățământ a Camerei Deputaților nu a preluat propunerea BOR⁵².

IV. Campania de înscriere a elevilor la ora de *Religie*

La mai puțin de o oră de la terminarea ședinței Comisiei de învățământ, ministrul Educației și Cercetării a transmis un comunicat prin care a anunțat că va pune în aplicare dispozițiile Deciziei nr. 669/2016. Întrebat de jurnaliști ce anume l-a determinat să se răzgândească, dat fiind că prin afirmațiile anterioare susținuse că nu va aplica dispozițiile Curții, acesta a răspuns că prima declarație a fost dată înainte de a se consulta cu funcționarii Compartimentului Juridic al Ministerului⁵³. Începând de a doua zi⁵⁴, Ministerul Educației și Cercetării a solicitat inspectoratelor școlare ca, până la data de 6 martie 2015, să asigure punerea în practică a dispozițiilor Deciziei Curții Constituționale, incluzând informarea elevilor și părinților de necesitatea de a înregistra la unitatea de învățământ unde sunt arondați copiii a unei solicitări scrise, dacă doresc ca aceștia să participe la orele de *Religie*. Adresa a inclus un model de cerere-tip, destinată inspectoratelor școlare care urmau să o pună la dispoziția părinților/elevilor majori.

Acțiunea Ministerului Educației și Cercetării era necesară și deci binevenită. Dar ea pus în evidență, simultan, asimetria cu care ministerul Educației și Cercetării tratează diferite categorii de cetățeni și pe copiii acestora. Niciodată în cei 20 de ani de când studierea disciplinei Religie a fost reglementată prin prevederi ale legii educației⁵⁵, Ministerul Educației și Cercetării nu a întreprins vreo acțiune pentru a informa elevii și părinții că au dreptul constituțional și legal de a nu frecventa această disciplină. Niciodată nu a transmis inspectoratelor ce și cum trebuie făcut, și nici nu a conceput un model de cerere pe care să îl pună la dispoziția celor interesați.

---

⁵² Cum niciuna din celelalte comisii ale Camerei Deputaților și ale Senatului nu au acceptat propunerea BOR.

⁵³ A se vedea: (<http://www.hotnews.ro/stiri-esential-19406842-ministerul-educatiei-razgandeste-ora-religie-devine-optionala-pentru-elevi-din-martie-sorin-cimpeanu-parintii-care-vor-ora-religie-pentru-copiii-lor-depun-cerere-pana-6-martie-pentru-anul-scolar-curs.htm>) accesată în 27.11.2016.

⁵⁴ Adresa cu nr. 29703/16.02.2015 a fost transmisă inspectoratelor școlare și unităților publice de învățământ începând cu data de 18.02.2015. Este interesant de observat că reprezentanții Ministerului Educației și Cercetării la dezbaterile din Comisia de învățământ a Camerei Deputaților, din 17.02.2015, nu au menționat nimic în legătură cu această adresă și intenție a ministerului de a respecta dispozițiile deciziei Curții Constituționale, nici chiar după ce reprezentantul Asociației Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință a anunțat depunerea unui denunț penal pentru instigare la nerespectarea legii și pentru nerespectarea dispozițiilor obligatorii ale Deciziei Curții. Este posibil ca adresa să fi fost antedatată, tocmai pentru a preîntâmpina un asemenea denunț, sau să fi fost redactată, însă Ministerul Educației să fi încercat cât mai mult amânarea punerii în fapt a acesteia. Ambele variante sunt nelegale și constituie continuarea abuzurilor săvârșite de Ministrul Educației și Cercetării și de reprezentanții Ministerului.

⁵⁵ Și nici în cei 5 ani de dinainte, când Religia a fost predată conform protocoalelor (a se vedea nota nr. 2).

În al doilea rând, așa cum a fost concepută, adresa Ministerului Educației a preluat din dispozițiile deciziei Curții Constituționale doar aspectele care confirmau caracterul disciplinei *Religie*, de a fi parte a trunchiului comun. În motivarea deciziei, Curtea Constituțională a confirmat caracterul de disciplină facultativă al *Religiei* și a subliniat că școala avea obligativitatea de a oferi elevilor interesați această disciplină, și nu exista vreo obligație a elevului de a îi urma cursurile. Se atrăgea astfel atenția asupra faptului că manifestarea liberă a opțiunilor implică în mod necesar inițiativa proprie a persoanei în sensul frecventării disciplinei *Religie*. Or, aceste aspecte nu erau supuse atenției, deși constituiau referințe importante în eliminarea confuziei generate de voința ilegală a Ministerului Educației și Cercetării de a amâna aplicarea dispozițiilor deciziei CCR și susținerea de către minister a propunerilor BOR cu privire la modificarea legii educației.

Adresa expedită de Ministerul Educației și Cercetării nu aborda chestiuni ce țin de conținutul materiei ce se studiază la orele de *Religie*, ci chestiuni de drept constituțional. Totuși, cel puțin doi dintre semnatarii aveau studii de teologie ortodoxă, fiind astfel în conflict de interese: Gabriel Liviu Ispas, secretar general adjunct al Ministerului, care a deținut și funcția de director al compartimentului juridic, și Cătălin Pîslaru⁵⁶.

În operația de informare, cadrele didactice cu funcția de învățătoare/învățător și diriginte/dirigintă au obligația de a nu influența părinții sau elevii în exprimarea opțiunii cu privire la participarea la orele de *Religie*, obligație care revine și directorilor sau inspectorilor școlari. O astfel de faptă, deosebit de gravă, este sancționată prin prevederile Codului penal. *Asociația* a fost sesizată că în foarte multe școli din România se fac presiuni asupra copiilor și părinților acestora pentru a se înscrie la ora de *Religie*. Apeluri au venit din toate județele și din municipiul București. În unele școli directorul, profesor de *Religie*, a trecut pe la fiecare clasă când au avut loc ședințele cu părinții, încercând să îi convingă pentru completarea cererilor. Unii diriginți au transmis elevilor că dacă nu completează cererile, preotul nu îi va mai căsători⁵⁷, sau nu vor beneficia de serviciile religioase ale cultului de care aparțin (nici ei și nici părinții, ori bunicii lor). În toate județele, la majoritatea școlilor li s-a comunicat părinților că dacă nu aleg pentru studiu *Religia*, nu se știe ce se va întâmpla cu copiii lor în timpul acestei ore, sau că vor avea de suferit pentru că media generală va fi mai mică – știut fiind că notele la *Religie* sunt, în marea majoritate a cazurilor, maxime. S-a transmis părinților că trebuie să completeze cererea și în cazul în care vor, și în cazul în care nu doresc să frecventeze cursurile disciplinei *Religie*, sau că sunt obligați să aleagă să studieze *Religia*⁵⁸. Li s-a cerut să se treacă într-un tabel în care să menționeze dacă doresc sau nu să facă această disciplină. În alte școli li s-a spus că dacă au făcut *Religia* în primul semestru este obligatoriu să o urmeze și în cel de-al doilea. În unele județe, inspectorii generali au organizat ședințe de

---

⁵⁶ Licențiații și masteranzii facultăților de Teologie Ortodoxă depun la sfârșitul studiilor un jurământ de credință prin care se obligă să susțină activitatea pastoral-misionară a BOR. Pentru a da vizibilitate acestei obligații, jurtământul se asumă, în general, în ceremonii fastuoase (vezi ca exemplu „Jurământ de credință la Facultatea de Teologie”, *incomod-media.ro*, 29 iunie 2013 (<http://incomod-media.ro/ziar/juramant-de-credinta-la-facultatea-de-teologie-absolventii-promotiei-2013-isi-vor-incepe-misiunea-printr-semeni/>) accesat la 30 noiembrie 2016. Ca urmare, în chestiuni când BOR și statul au poziții divergente, funcționarii publici care au absolvit Teologia Ortodoxă intră în conflict de interese.

⁵⁷ Cazul a fost documentat de Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință în Buzău.

⁵⁸ A se vedea (<http://www.tion.ro/cititorii-ne-sesizeaza-se-pune-presiune-pe-copii-sa-urmeze-orele-optionale-de-religie/1509625>) accesat la 26.11.2016.

„informare” cu directorii de școli, la care au invitat și reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române care au influențat directorii – cazuri documentate în Buzău și Bacău⁵⁹. Uneori, copiii au fost amenințați că dacă nu vin la *Religie* vor avea absențe trecute în catalog. Au fost cazuri în care părinții nu au dorit să semneze cererea. Iar profesorii au solicitat copiilor să o semneze ei⁶⁰. Or, când copiii nu au ales *Religia* pentru studiu, nu au fost lăsați să plece acasă, chiar dacă ora era trecută ultima în orar.

În intervalul pus la dispoziție de Ministerul Educației pentru strângerea de semnături⁶¹ APOR a realizat⁶², în studiourile postului de televiziune Trinitas Tv, al Patriarhiei Ortodoxe Române, clipuri video prin care vedete de televiziuni (actori sau interpreți de muzică ușoară sau populară) îndemneau oamenii să își înscrie copiii la ora de religie. Filmele au fost difuzate pe majoritatea posturilor de televiziune.

Consiliul Național al audiovizualului a recomandat posturilor TV, în mod nelegal, să difuzeze spoturile de promovare a orei de religie în școli. Împotriva acestui act nelegal a depus o plângere Monica Mocanu⁶³, cadru didactic, membru în organizația neguvernamentală ARDOR.

Călugării de la Mănăstirea Sihăstria Putnei au oferit premii totale în valoare de 5.500 lei pentru „cele mai frumoase eseuri” cu tema „De ce este importantă ora de religie pentru mine”. Mănăstirea a lansat concursul pe site-ul propriu (!)⁶⁴.

În urma acestor informații obținute de Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință⁶⁵, ea a solicitat Ministerului Educației să dispună înlocuirea din funcțiile de diriginte, director sau inspector școlar-general (general-adjunct) a acelor cadre didactice care sunt, în același timp, profesori de *Religie*⁶⁶. Având în vedere prevederile Legii nr. 489/2006 și

⁵⁹ Arhiva Asociației Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință.

⁶⁰ A se vedea (<http://www.gandul.info/stiri/o-profesoara-de-religie-i-a-trimis-pe-elevi-acasa-cu-un-bilet-ce-a-facut-cand-a-constatat-ca-parintii-nu-il-semnasera-13793727>) accesat la 26.11.2016 sau (http://www.obiectiv.info/ce-a-facut-o-profesoara-din-craiova-ca-sa-salveze-ora-de-religie_65128.html) accesat în 26.11.2016.

⁶¹ Perioada 18.02.2015-06.03.2015.

⁶² A se vedea (<http://www.activenews.ro/prima-pagina/CNA-recomanda-televiziunilor-sa-difuzeze-trei-spoturi-ce-promoveaza-inscrierea-la-ora-de-religie.-Care-sunt-clipurile-VIDEO-98615>) accesat în 27.11.2016.

⁶³ A se vedea (<http://www.hotnews.ro/stiri-esential-1955553-profesor-matematica-solicita-cna-retraga-recomandarea-data-campaniei-pentru-inscrierea-ora-religie-mesajul-este-fals-manipulator.htm>) accesat în data de 27.11.2016. A se vedea și materialul de la nota nr. 61.

⁶⁴ A se vedea A. Dogar, Concurs cu premii. Mănăstirea care le oferă elevilor premii de 5500 lei, (<http://greatnews.ro/tag/cerere-pentru-ora-de-religie/>) accesat la 27.11.2016.

⁶⁵ Astfel de abuzuri a sesizat și domnul senator Nițu Dan, afirmând în una din declarațiile date mass-media că primește foarte multe reclamații în acest sens. Senatorul a îndemnat la respectarea Prevederilor Constituției, a drepturilor și a libertăților individuale și la oprirea presiunilor asupra copiilor și părinților acestora. A se vedea (<http://arenavalceana.ro/2015/02/24/in-valcea-se-fac-presiuni-asupra-elevilor-pentru-a-se-inscrie-la-cursurile-de-religie/comment-page-1/>) accesat în 26.11.2016.

⁶⁶ În sensul prevederilor legale menționate, cadrele didactice care predau disciplina *Religie*, nu ar putea ocupa în unitățile publice de învățământ alte funcții în afara celor de cadru didactic. Acest aspect, deosebit de important, necesită însă o abordare separată. Multe dintre cadrele didactice care predau în unitățile publice de învățământ disciplina *Religie*, unele dintre acestea fiind chiar preoți, au ocupat și ocupă funcții, precum diriginte, director, inspector școlar-general. În municipiul Buzău, un preot creștin ortodox a deținut mai mulți ani funcția de inspector școlar general adjunct, apoi director al Palatului Copiilor, iar la data redactării prezentului articol este, de mai mulți ani, directorul unei școli post liceale

ale Legii nr. 1/2011 profesorii de *Religie* sunt numiți cu acordul cultului pe care îl reprezintă. Și din acest motiv, aceștia se află în conflict de interese în raport cu obligațiile impuse de Decizia CCR⁶⁷ – faptă, de asemenea, sancționată penal. Ministerul Educației și Cercetării nu a luat nicio măsură pentru a rezolva situația.

Presiunile asupra elevilor și părinților lor nu au venit doar din partea cadrelor didactice care predau disciplina confesională *Religie*. Declarațiile ministrului Educației și Cercetării și ale altor înalți funcționari din MEC, prin care contestaseră dispozițiile Deciziei CCR au generat un val de nestăvilit de abuzuri și de încălcări ale drepturilor fundamentale ale copiilor și ale părinților acestora.

Cu foarte mici excepții, cererile nu au fost distribuite și înregistrate în mod legal. Unitățile de învățământ au împărțit aceste formulare direct prin învățători, diriginți, sau chiar profesori de *Religie*, la clasă ori la ședințele cu părinții, colectând totodată formularele semnate. Or, faptele contravin dispozițiilor privind activitatea de soluționare a petițiilor⁶⁸.

Formularele de cerere nu pot fi distribuite decât prin serviciul Registratură, iar înregistrarea acestora se face personal, în cadrul aceluiași serviciu. Distribuirea formularelor în mod direct de către diriginți sau învățători generează abuzuri și contravine prevederilor legale și dispozițiilor deciziei Curții Constituționale, mai ales în condițiile în care reprezentanții cultelor religioase au fost invitați la ședințele inspectoratelor școlare⁶⁹. Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință a solicitat ministrului Educației și Cercetării să transmită, de urgență, tuturor unităților publice de învățământ, respectarea legislației privind înregistrarea⁷⁰. Ministerul Educației și Cercetării și inspectoratele școlare nu au luat nicio măsură.

Au existat și cazuri în care, la sesizarea *Asociației*, unitățile de învățământ s-au conformat imediat, distribuind formularele exclusiv prin serviciul Registratură.

---

de asistenți medicali (!). Toate funcțiile de conducere menționate sunt funcții publice, în unități publice de învățământ, aflate în subordinea Ministerului Educației și Cercetării.

⁶⁷ De altfel, *Asociația* a sesizat în mai multe rânduri aceste aspecte, conflictul de interese fiind existent și în perioada în care prevederile art. 9 alin (2), respectiv ale art. 18 alin (2) din cele două legi ale educației au fost în vigoare, însă acest aspect a devenit cu atât mai evident după adoptarea Deciziei Curții Constituționale nr. 669/2014.

⁶⁸ În conformitate cu prevederile art. 12 din O.G. 27/2002, aprobată prin Legea nr. 233/2002, „funcționarilor publici și persoanelor încadrate cu contract individual de muncă le este interzis să primească petițiile direct de la petenți, să intervină sau să depună stăruință pentru soluționarea acestora în afara cadrului legal”, iar conform art. 4 al aceluiași act normativ, „conducătorii instituțiilor publice sunt direct răspunzători de buna organizare și desfășurare a activității de primire, evidențiere și rezolvare a petițiilor ce le sunt adresate, precum și de legalitatea soluțiilor”.

⁶⁹ Cum s-a întâmplat la ședința cu directorii unităților publice de învățământ din subordine, organizată de I.S.J. Buzău în data de 19.02.2015 și la care mass-media nu a avut acces. La ședință a fost invitat Episcopul Buzăului și Vrancei care, într-un discurs de peste 30 de minute, a îndemnat directorii unităților publice de învățământ să influențeze exprimarea opțiunii părinților sau a elevilor majori, în sensul depunerii cererii pentru participarea la ora de *Religie*, săvârșind infracțiunea de instigare la nerespectarea legii. Reprezentantului Asociației Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință, cadru didactic în subordinea I.S.J. Buzău și titular al Deciziei Curții Constituționale, nu i s-a permis luarea cuvântului, deși a insistat, încălcându-se prevederile Legii transparenței decizionale nr. 52/2003.

⁷⁰ Petiția nr. 97/22.02.2015.

Cu doar două zile înainte de expirarea perioadei de înscriere pentru ora de *Religie*, mass-media audio a transmis că Ministerul Educației a comunicat un procent de 34% elevi înscriși pentru ora de religie (date similare găsim și în mass-media video⁷¹ sau editate⁷²).

În doar două zile, raportările au ajuns la procente, precum 85%, 90% și chiar 92%. De notat sunt și afirmațiile Primului ministru în funcție, care s/a referit la un procent contrazis chiar în articolul în care au fost consemnate declarațiile (însă nu mai puțin importantă este poziția acestuia în susținerea înscrierii copiilor pentru ora de *Religie*⁷³). Evoluția cifrelor motivează suspiciunea asupra corectitudinii lor. Pe de altă parte, în cele două zile s-a remarcat o intensificare a activităților APOR⁷⁴ și ale BOR în această direcție⁷⁵.

ANEXĂ

APEL⁷⁶

Către,

GUVERNUL și PARLAMENTUL ROMÂNIEI!, MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI și ȘTIINȚEI!, SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE!, TELEVIZIUNEA ROMÂNĂ!, TOȚI OAMENII DE BINE, FII AI POPORULUI ROMÂN!

Poporul român s-a născut profund religios și a rămas, de-a lungul veacurilor, credincios înaltelor valori umaniste pe care și le-a însușit prin cunoașterea și respectarea învățăturilor extrase din Sf. Scriptură, Cartea de căpătâi a tuturor popoarelor civilizate.

⁷¹ A se vedea (http://stiri.tvr.ro/elevii-care-nu-au-facut-cerere-pentru-religie-sunt-obligati-sa-stea-la-ora-ca-sa-fie-supravegheati_57294.html) accesată la 27.11.2016.

⁷² A se vedea sursa indicată la nota nr. 62, finalul articolului.

⁷³ A se vedea (<http://www.hotnews.ro/stiri-esential-19609389-victor-ponta-95-dintre-copii-inscris-religie-pentru-nevoie-valori.htm>) accesat în 27.11.2016.

⁷⁴ La una din emisiunile la care am participat, la postul local de televiziune, Campus TV, președintele APOR filiala Buzău, a afirmat că numai la nivelul județului APOR, există un număr de 80 000 de mebri.

⁷⁵ În unitatea de învățământ în care sunt cadru didactic, cu două zile înainte de data limită pentru depunerea cererilor, erau înscriși 200 de elevi dintr-un total de 800. În zilele rămase, joi și vineri, curtea a fost plină de părinți, în condițiile în care sunt des întâlnite situații în care unii părinți nu vin la coală niciodată în cei 4 ani de studii, sau vin foarte rar, iar majoritatea elevilor sunt din mediul rural. Cu toate acestea, la finalizarea perioadei de înscriere, numărul total al elevilor înscriși a fost de 400, deci 50% din totalul elevilor. Chiar și la data redactării prezentului studiu, în unele clase nu este niciun elev care să urmeze orele acestei discipline.

⁷⁶ Apelul a fost circulat de către Episcopia Buzău în luna septembrie 1990 (document găsit în Arhiva Episcopiei Buzău, aflat în Arhiva Asociației pentru Libertatea de Conștiință. Apelul purta ștampila Episcopiei Buzăului, PAROHIA SF. DIMITRIE, Municipiul Buzău, Județul Buzău, Nr. An ...Luna...Zi..., Nota de pe ultima pagină conține următoarea solicitare: „Vă rugăm să binevoiți a multiplica exemplarul liniat pentru obținerea mai multor semnături din parohia P.C. Voastre. Apelul se va centraliza în ordine ierarhică, pe Protoerii, Eparhii, mitropolii, până la Sf. Patriarhie, în vederea realizării scopului pentru care am lansat acest apel (Tip. ARG. Cd. 2714/90; A3, 12 - 11 000 exemplare, Parohia „Sf. Gheorghe” - Curtea de Argeș). Comitetul de inițiativă pentru introducerea învățământului religios în Școală, Parohia „Sf. Gheorghe”, Curtea de Argeș.

Bogăția sufletească, omenia, cinstea, hărnicia, modestia, seriozitatea, bărbăția și alte valori sufletești ale neamului nostru sunt de neconceput fără un adânc sentiment religios prin care poporul nostru și-a zidit, în existența sa bimilenară, ființa și năzuințele sale către libertate și dreptate.

Credința în Dumnezeu și iubirea de oameni, cu toate virtuțile care decurg din aceste profunde sentimente, munca, ospitalitatea, adâncă iubire pentru pământul strămoșesc sunt coordonatele majore prin care poporul român și-a călăuzit viața, modelându-și sufletul nobil la limita superioară a devenirii noastre.

Un rol determinant în păstrarea conștiinței de sine, neam și limbă, la apărarea și sporirea întregii avuții naționale, l-a avut Biserica – mamă a neamului, dând țării și omenirii exemple umane cu valoare de unicat, în toate domeniile de activitate.

Odată cu reforma învățământului, în anul 1948, prin scoaterea din programa de învățământ public a orelor de religie, ca urmare a despărțirii Statului de Biserică –, sufletul generațiilor tinere a fost grav traumatizat de doctrina materialist-atei a regimului comunist totalitarist –, prin negarea lui Dumnezeu, prin ură și dispreț față de oameni și idei avansate, prin izolare a insului în egoismul feroce, în vederea unei sigure și îndelungi încătușări a spiritului și persoanei în tiparul îngust al unei doctrine lipsite de o reală iubire.

Câtă unitate și umanitate a realizat muribundul regim comunist prin doctrina sa, la toate nivelele de vârstă și ocupație a cetățenilor țării, câtă „înaltă conștiință comunistă” au determinat milioanele de ore pierdute de societatea noastră cu diversele manifestări ideologice, începând cu grădinița și sfârșind cu universitatea și locurile de muncă, în cei 45 de ani de educație ateistă, vedem acum după 9 luni de zile de la evenimentele din 16-22 decembrie 1989.

După 9 luni de zile de la jertfa curată a acelor tineri pe altarul dreptății, libertății și demnității umane, jertfa care ne-a descătușat spiritele, libertatea este diferit și rău înțeleasă de către foarte mulți cetățeni, oamenii nu se mai înțeleg între ei, nu mai muncesc; Au apărut tot soiul de profitori, dornici de îmbogățire fără efort; furtul, înșelăciunea, lipsa de respect, ura, neîncrederea, suspiciunea, criminalitatea și alte racile sociale și morale, au izbucnit cu atâta putere la suprafață și se proliferază cu atâta repeziciune în mase largi de oameni, încât este momentul să ne întrebăm cu mare îngrijorare pentru viitorul societății românești, al țării noastre: *unde vom ajunge?*

Până nu este prea târziu, fiecare dintre noi, indiferent de poziția socială în care ne aflăm, de la președintele țării și până la pastorul din creierul munților, să gândim și să acționăm responsabil pentru viitorul țării și națiunii noastre. Cu conștiința de adevărați români!

Suntem în negura mileniilor aici; cu sufletul proiectat spre cer și cu rădăcinile adânc înfipte în pământul mănos și darnic, îngrășat de morții noștri și udat cu sudoarea frunții urmașilor lui.

Ne mândrim cu un trecut glorios, cu înaintașii pe care orice popor modern ar vrea să-i aibă în istoria sa.

Noi, cei de azi, ce facem să păstrăm vie amintirea celor din trecut și să pregătim celor de după noi o țară liberă, prosperă, demnă, iubită și dorită, pentru poporul ei, în Casa Europei?

Propun pentru fiecare om de bine al țării o întrebare pe care să ne-o punem zilnic: *Ce pot să fac eu azi pentru țara și oamenii ei?*

Izolarea, indiferența, expectativa, neimplicarea, intoleranța și alte aspecte morbide nu ne sunt proprii.

Cunoaștem și cunoașteți cauza acestei decăderi morale și a prestigiului poporului nostru în fața lumii; Un mare procent al acestei stări de lucruri îl reprezintă *lipsa de educație religioasă* de care generațiile de după anul 1944 au fost lipsite, iar cele mai vechi n-au mai putut s-o facă, decât sporadic, în familie, cu frică pentru pierderea pâinii, când și cum au putut s-o facă.

Marginalizată și tolerată în Stat, Biserica-mamă nu a putut să facă tot ceea ce ar fi vrut să facă. Nici astăzi, Biserica nu poate să facă o catehizare reală și programată a tinerei generații, din cauza moștenirii grele care a ucis, a pervertit, a amorțit sau a adormit conștiința morală și cetățenească a multora dintre noi, prin inversarea sau distrugerea valorilor autentice.

Ca bunici și părinți, suntem conștienți că aceste generații de tineri îndoctrinați cu materialismul ateu nu pot renunța repede la un bagaj de cunoștințe cu care, în principiu și în majoritatea lor, nu mai sunt de acord. Știm, și tineretul studios este conștient pe deplin, că ei sunt creatorii și beneficiarii adevăratei democrații la care sunt chemați să contribuie cu întreaga lor putere fizică și capacitățile intelectuale.

Pentru aceasta, este nevoie de schimbarea opticii față de muncă, lume și viață.

Suntem datori să le arătăm și ei să se convingă, că adevărata democrație, libertate, demnitate și dreptate socială, își are temeiul în Dumnezeu, în conștiința noastră nepervertită, ca lumină a lui Dumnezeu în noi.

Mulții tineri și copii doresc, chiar și numai pentru cultura lor, -- să știe cât mai multe despre Dumnezeu. Să-i înțelegem! Copiii și nepoții noștri vor să aibă, în mod conștient, o credință și un sprijin moral puternic în lupta lor cu viața. Să-i auzim când strigă! Vor să fie oameni integri. Să-i ajutăm!

Pentru însănătoșirea sufletului nostru românesc, pentru ridicarea gradului de conștiință civică, pentru asanarea ființei noastre de tot ceea ce ne este străin și împotriva firii, pentru creșterea generațiilor de cetățeni în spiritul înaltelor valori social-moral-religioase, *este imperios necesară introducerea învățământului religios-moral în Școală, la nivelul preșcolar primar, gimnazial și liceal.*

Deservenții cultelor admise în România, în mod gratuit, doresc să predea aceste lecții copiilor care aparțin acestor culte.

Credem că la acest aspect și rol al Bisericii s-a referit și Domnul Președinte al României, Dl. Ion Iliescu, când a afirmat că „Biserica are un mare rol” în drumul spre democrație a țării noastre.

Învățătorul Dumnezeiesc, Iisus Hristos, ne spune : „Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este Împărăția cerurilor” (EV. Ioan XIV, 14).

Credem că secolul al XXI-lea va fi religios. Excludem varianta inexistenței omenirii, în acel veac, foarte aproape de noi, din cauza necredinței noastre. Dumnezeu vrea ca „lumea viață să aibă și încă din belșug” (Ev. Ioan, X, 10). Depinde de noi, de toți, de felul în care gândim viitorul și acționăm în vederea realizării lui.

Credința este lumină și viață. E un drept al copiilor noștri!

Este o reparație pentru răul ce s-a făcut omenirii prin scoaterea lui *IISUS HRISTOS* din Școală. El ne așteaptă. Blând, bate la poarta inimilor noastre (Apoc. III, 20); Ne propune Binele. Nu ne obligă!

Este de datoria noastră de a prelungi, în Dumnezeu, viața minunatului nostru popor. Vrem sau nu să recunoaștem, Hristos este Calea, Adevărul și Viața. Oferiți-I șansa de a fi făcut cunoscut. EL este șansa supraviețuirii omenirii.

Dăm mai jos semnăturile noastre, pe acest document, cu încredințarea fermă că nu veți întârzia să restabiliți un mare adevăr și necesitățile pentru formarea omului nou, apt pentru adevărata democrație și valorile ei, pentru stabilitatea societății românești în Europa și în întreaga lume.

Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu!

Comitetul de inițiativă pentru introducerea învățământului religios – moral în Școală.